

Zdravotní stav populace ČR

**Trendy vývoje úmrtnosti a střední délky života,
geografické rozdíly**

doc. MUDr. Jindřich Fiala, CSc.
Ústav preventivního lékařství, LF MU Brno

Osnova

- 1) Informační zdroje
- 2) Zdraví – definování a determinanty
- 3) Ukazatele zdravotního stavu
- 4) Střední délka života – ČR v mezinárodním srovnání, trendy
- 5) Parametr kvality života
- 6) Struktura příčin úmrtnosti, souvislost s věkem, předčasná úmrtnost
- 7) Kardiovaskulární úmrtnost – trendy a mezinár. srov.
- 8) Nádorová úmrtnost – trendy a mezinár. srovnání

Informační zdroje

- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS)
- HFA-DB: European „Health for all database“ - WHO

2009

Zdravotnická ročenka České republiky

Czech Health Statistics Yearbook

<http://www.uzis.cz>

ÚZIS ČR
2010

Home

WHO/Europe home page

Where we work

Our work in European countries

What we do

Data and evidence, health topics

What we publish

Books, fact sheets, press releases, reports

Who we are

About us, our partners and networks

What we do > Data and evidence > Databases

European health for all database (HFA-DB)

World Health Organization Regional Office for Europe

Updated: January 2011

[Select parameters](#) [Maps](#) [Graphs](#) [Tables](#) [Definitions](#) [Languages](#) [Help](#) [Quit](#)

Follow the steps below

- Click on "Select parameters" to open dialogue window for selecting indicators, countries and years
 - Click on a box with sign+ in front of indicator group title to access the list of indicators
 - Select required indicators, countries and years by ticking appropriate boxes in front of their titles and then click on OK
2. Select required graphical or tabular data display option from the above menu
3. Repeat steps 1-2 to select and display data on other indicators, countries or years
4. Click on Definitions to view definitions and notes on data quality and sources for selected indicators
5. If another supported language required, click on menu item "Language"
6. Check Help for more detailed instructions. Make sure that your browser allows popup windows from this Web site
7. Download and use off-line version of the HFA-DB for more advanced data display and export options

More information

Offline version

For frequent use, plus access to additional output options. For this version, download two compressed files.

HFA-DB user manual (PDF)

Includes installation instructions and other useful information.

Data Presentation System software (DPS)

Installation files and manual

External resources

[National health indicator databases](#)

Definice :

- **Zdraví je stav plné tělesné, duševní i sociální pohody a nespočívá jen v nepřítomnosti nemoci nebo vady**

(WHO)

Kvalita zdraví (život)

Vynikající zdraví (vynikající kondice)

Výborné zdraví

Dobré zdraví

Celkem dobré zdraví

Hranice nemoci

Horší zdraví

Ještě horší zdraví

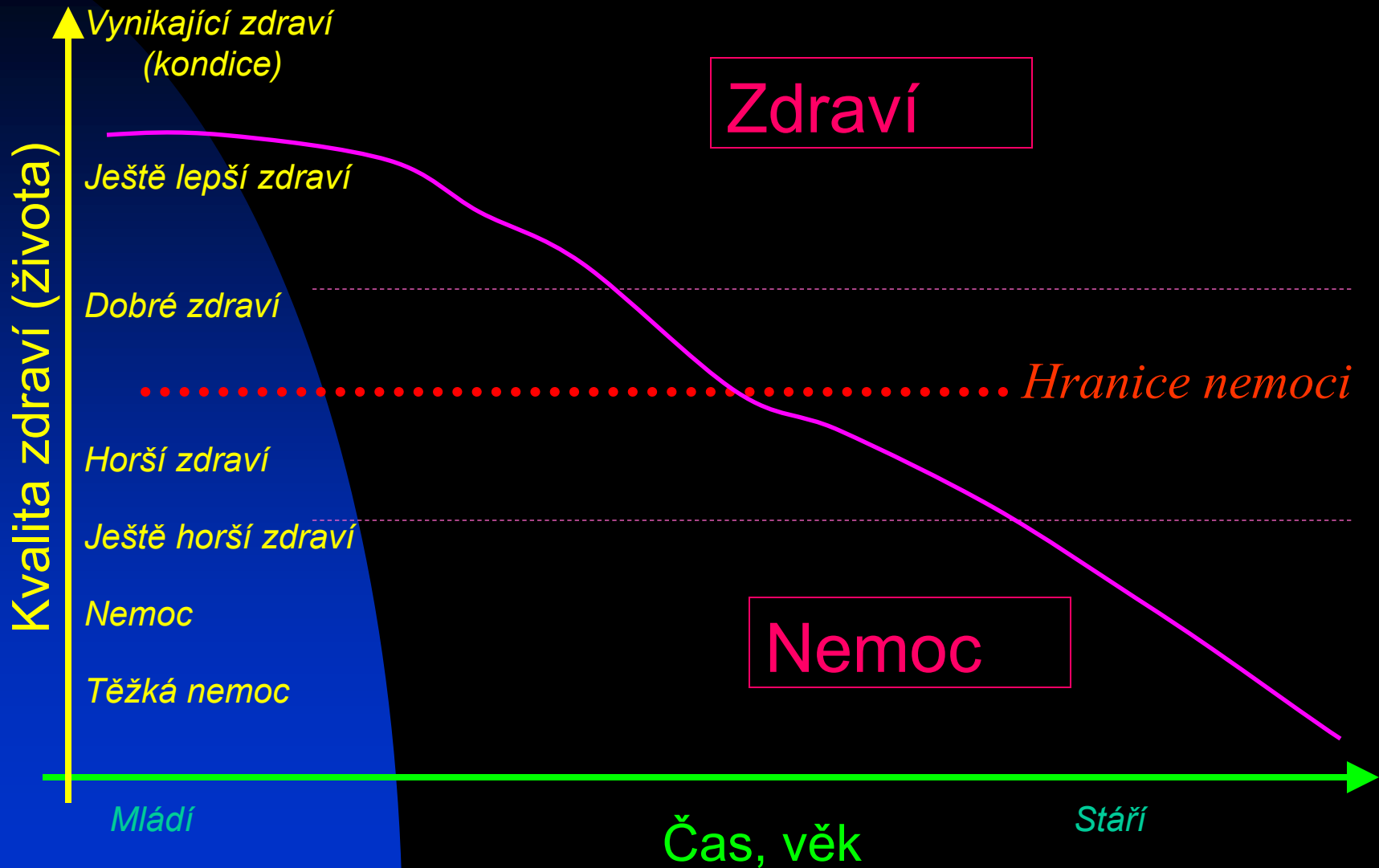
Nemoc

Těžká nemoc, invalidita

Zdraví

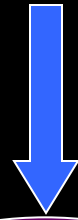
Nemoc

Zdravotní stav jedince a jeho vývoj v čase

Na čem závisí jak jsme zdraví?

Komplex vnějších vlivů
(včetně chování jednotlivce)

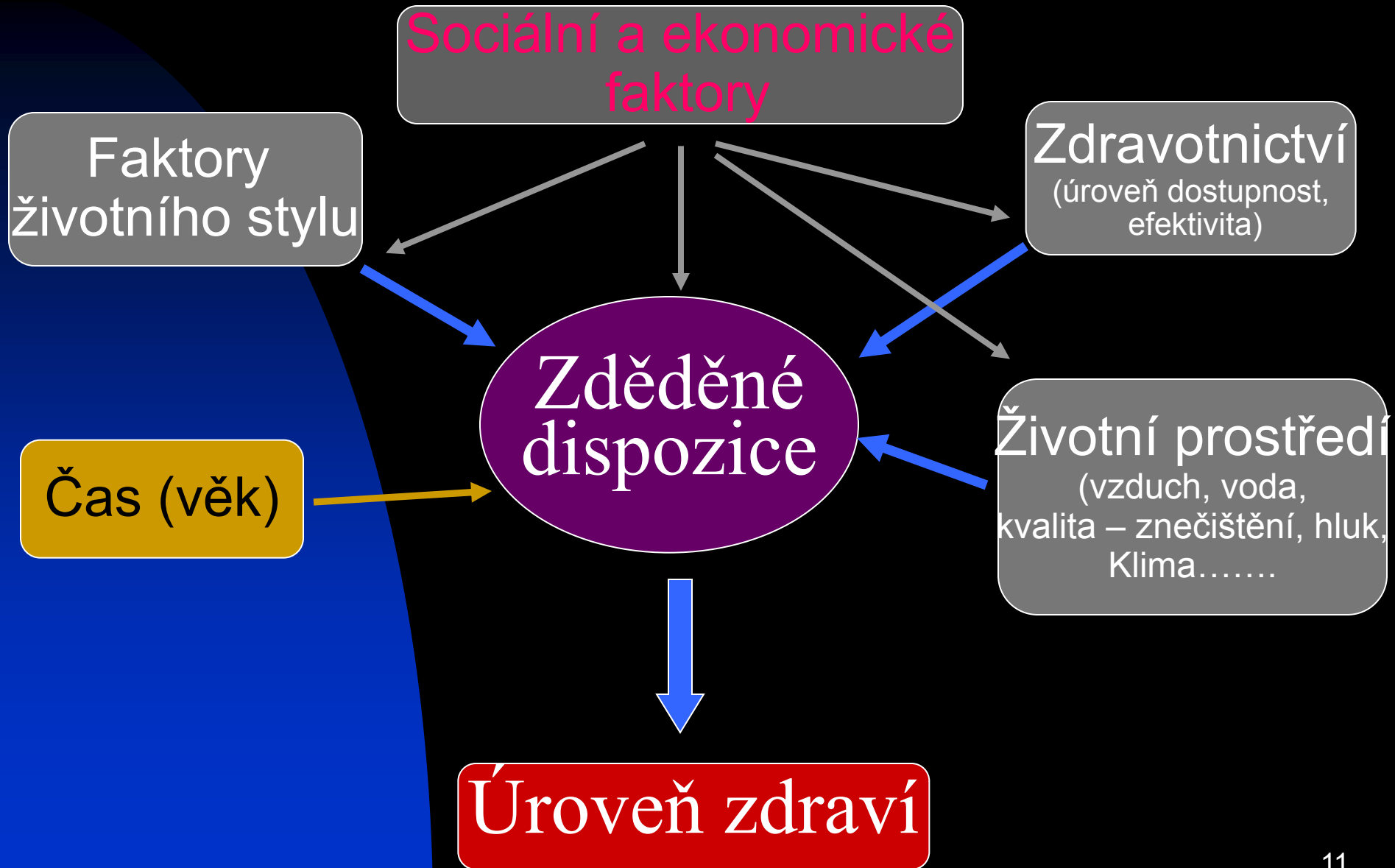

Zděděné
dispozice

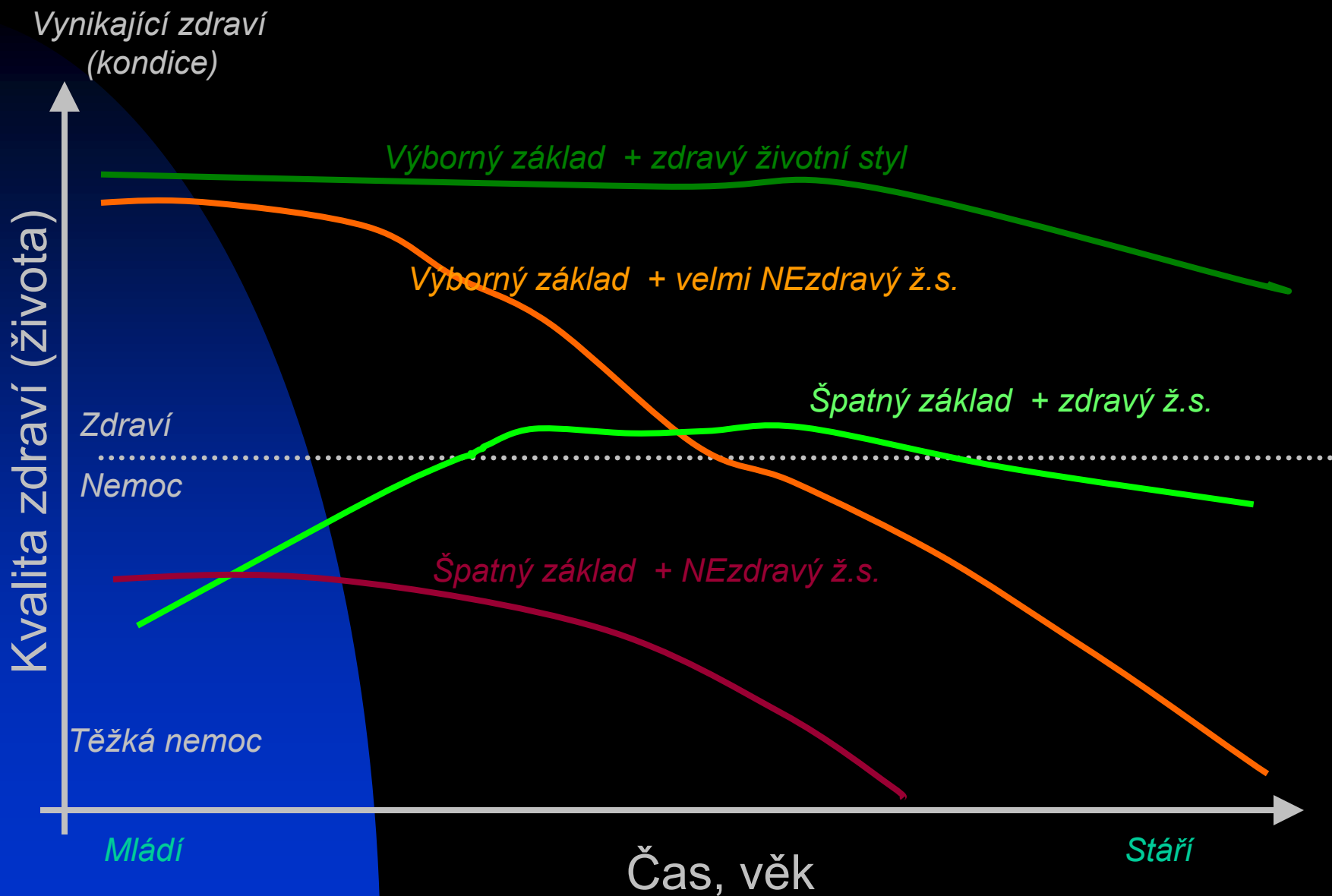

Úroveň zdraví

Na čem závisí jak jsme zdraví?

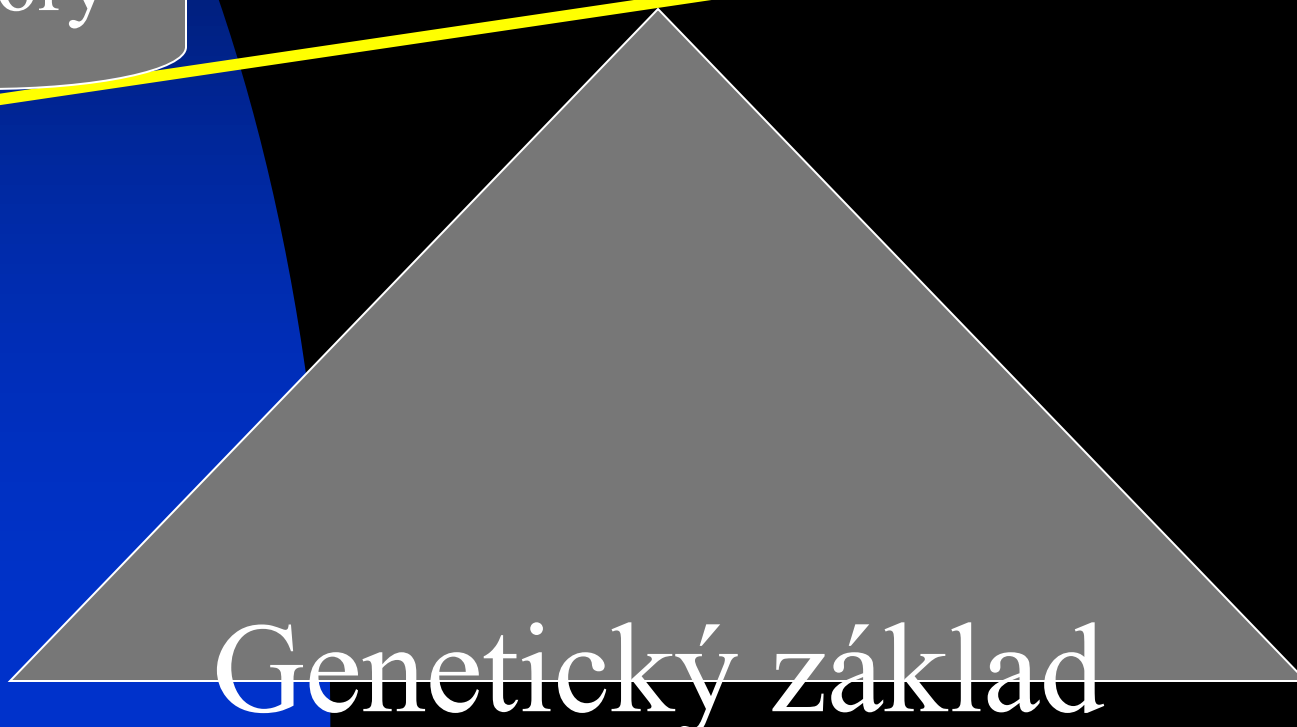
Zdravotní stav jedince – různé možnosti vývoje

Determinanty zdraví

Výsledek?

NEMOC – ZDRAVÍ?

Používané ukazatele zdraví populace

- Založené na úmrtnosti
- Založené na nemocnosti
- Založené na kvalitě života a „ztracených letech“

Základní ukazatele založené na úmrtnosti

- **Úmrtnost (mortalita):** Zemřelí na dané onemocnění / rok.
 - Hrubá - nestandardizovaná
 - Standardizovaná
 - Specifická – na určitá onemocnění
 - Struktura úmrtnosti
 - Věkově omezená (předčasná)
 - Střední délka života

Věková standardizace! (např. SDR – Stand. Death Rate):

Nutné pro srovnání více populací, které se liší věkovou strukturou. Úmrtnost se přepočítá na fiktivní „standardní věkové složení“, pro všechny stejné.

- **Letalita: (smrtnost, fatalita)**

Poměr **mortalita/incidence**, obvykle ale jako 5-leté přežívání.

Ukazatele založené na úmrtnosti

Střední délka života (Life expectancy):

S.d.ž. při narození:

- Vyjadřuje počet let, kterých se průměrně dožije novorozenec za předpokladu zachování úmrtnostních poměrů z období jejího výpočtu
- Je ukazatelem, který globálně charakterizuje úmrtnostní poměry

Střední délka zdravého života (Healthy Life expectancy)

Nemocnost

■ Incidence:

Nové případy / rok

Absolutní = skutečný počet, relativní = na 100tis. obyv.

Pokud není uváděna pro úzké věkové skupiny, je třeba provést věkovou standardizaci! (např. SIR – Standardized Incidence Rate)

Longitudinální ukazatel!

■ Prevalence:

Celkový počet osob žijících k určitému datu s příslušným onemocněním

Průřezový ukazatel!

Kvalita života

Nové dle metodologie WHO „Burden of Disease“

(Hodnocení i kvality života, spojené vyjádření ztrát smrtí i nemocemi)

- **DALY (disability-adjusted life years)** *Roky ztraceného zdraví*

Součet složky popisující ztráty zdraví způsobené předčasnými úmrtími - Years of life lost (YLL) a složky popisující ztráty způsobené nemocnostmi - Years lived with disability (YLD).

- **HALE (healthy life expectancy)** *Zdravá délka života*

„Očištěná“ střední délka života o dobu prožitou s nemocemi (doba prožitá s nemocemi je vážená mírou omezení zdraví zapříčiněné těmito nemocemi).

Deskripce a analýza zdraví populace jako jedno ze základních východisek

Analýza dat umožňuje:

- Stanovení konkrétních priorit specifické populace
- Správné určení nejdůležitějších determinant zdraví
- Poznání etiologie nemocí, správné určení rizikových i ochranných faktorů
- Posouzení efektu provedených opatření

Stěžejní parametry pro sledování:

- Struktura hlavních zdravotních problémů
- Regionální (mezinárodní) srovnání
- Časové trendy

Jaké nemoci představují v současnosti největší zdravotní problém pro naši populaci?

Různá kritéria:

- Co je nejčastějšími příčinami **smrti**?
- Co je nejčastějšími příčinami **nemocnosti**?
(důležitý parametr – jaké, **jak závažné** nemocnosti?)
- Co je nejčastějšími příčinami **předčasné úmrtnosti**?
- Co nejčastěji a nejvíce snižuje **kvalitu života**?

Parametry:

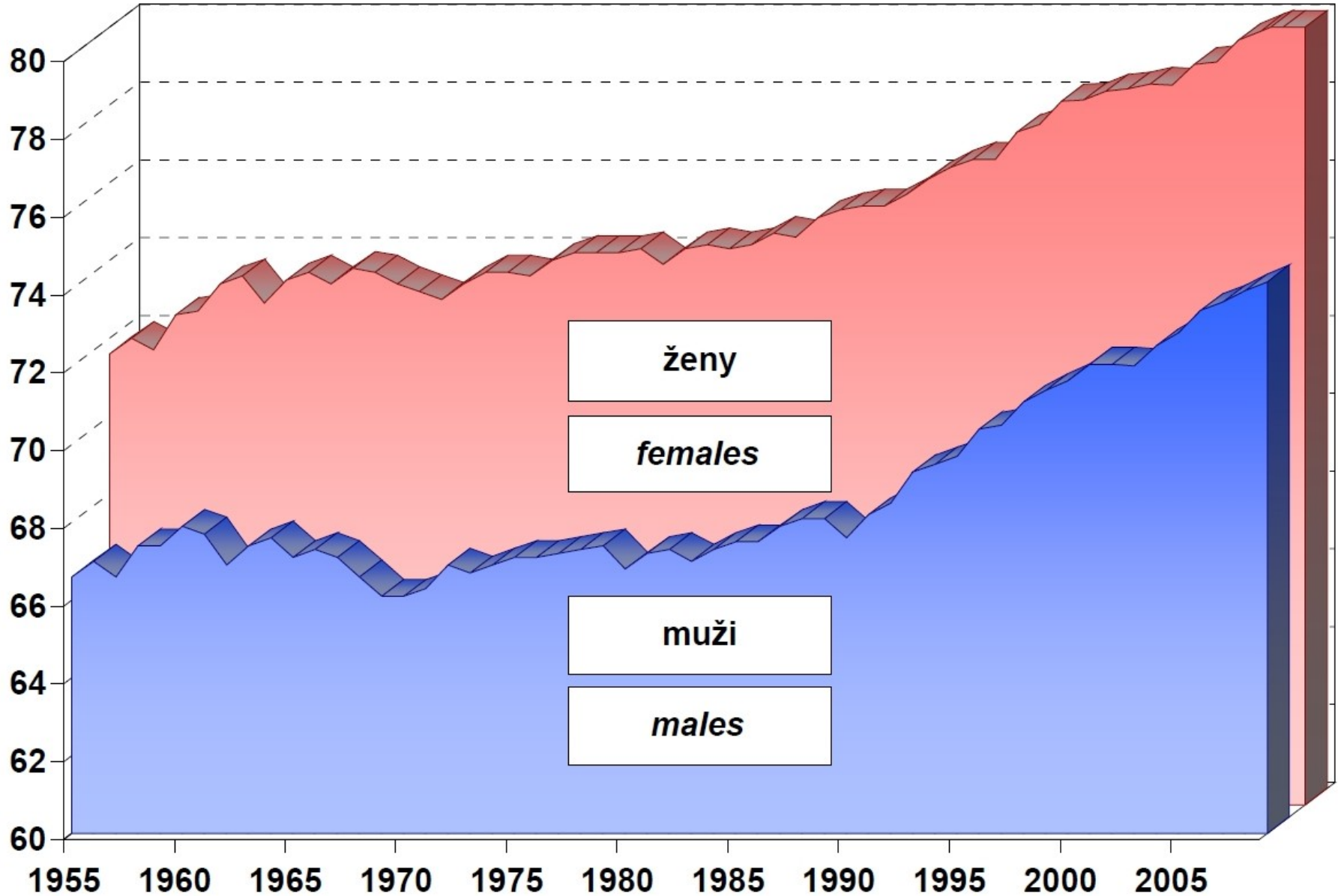
Věkově specifická úmrtnost, incidence, relativní riziko (RR) a atributivní riziko (AR).....

Střední délka života v ČR (2009):

- Muži – 74,2
- Ženy – 80,1

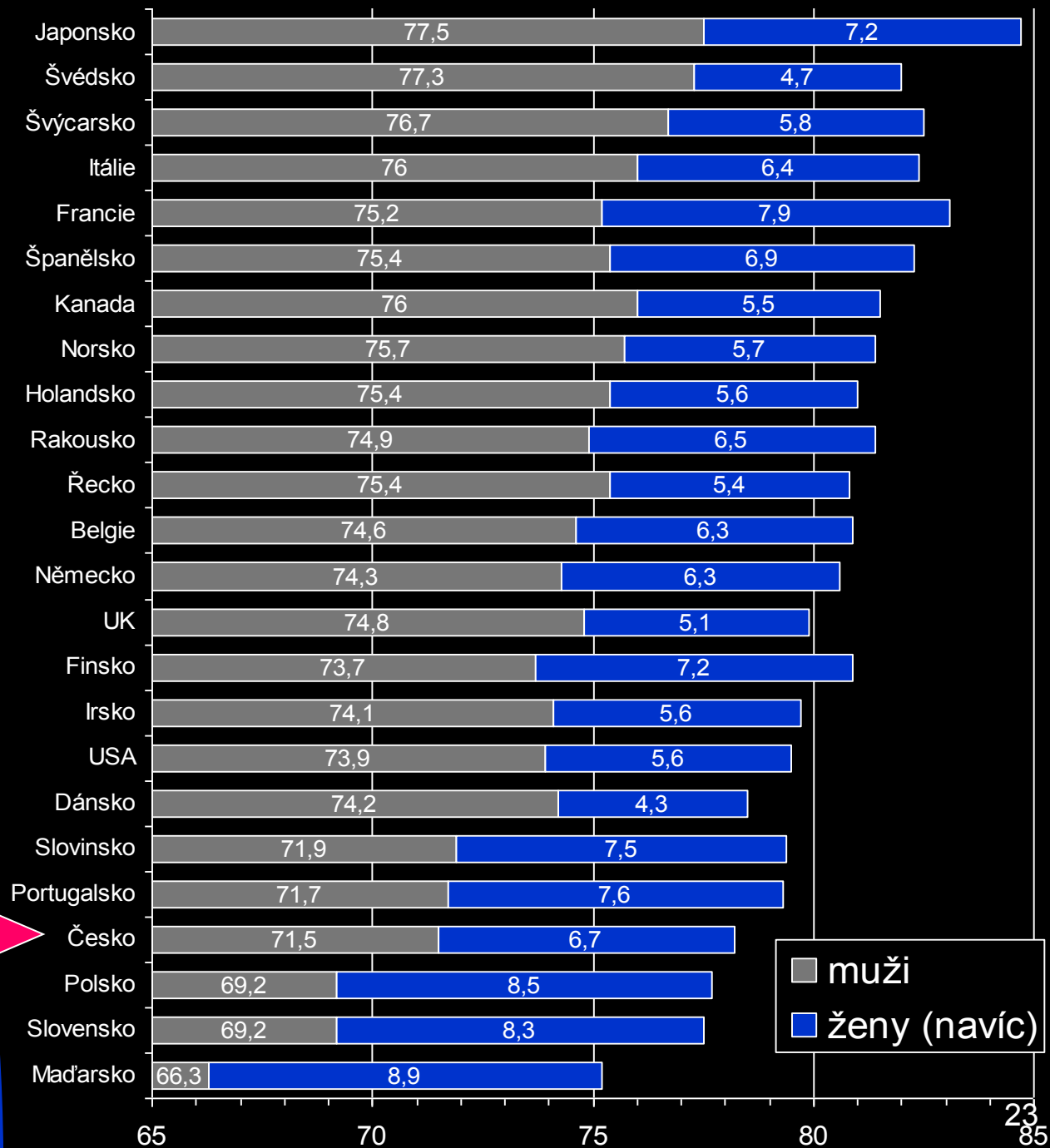
Vývoj střední délky života při narození

Trend of life expectancy at birth

Střední délka života:

Mezinárodní srovnání 24 vybraných zemí

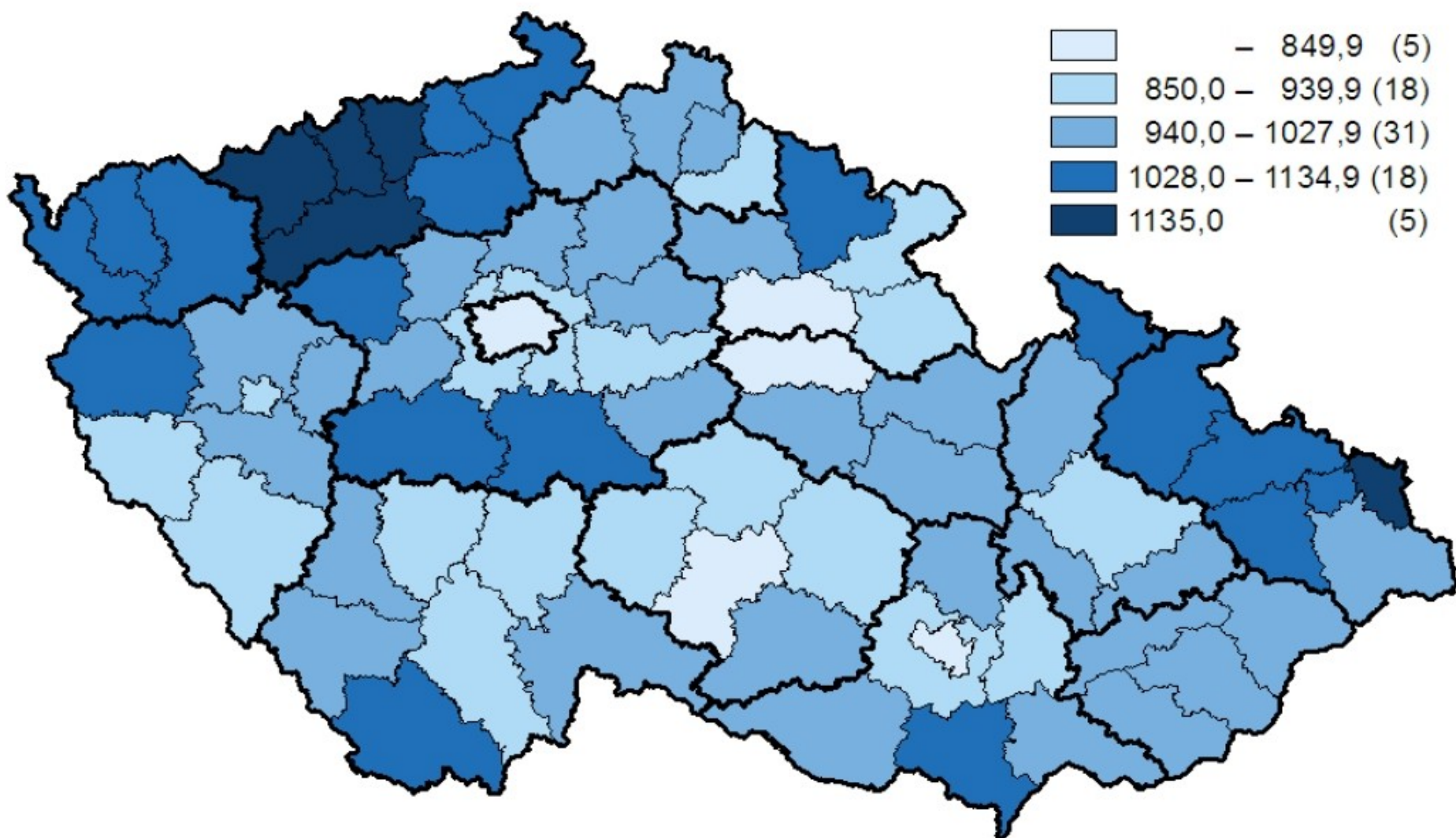

Česko

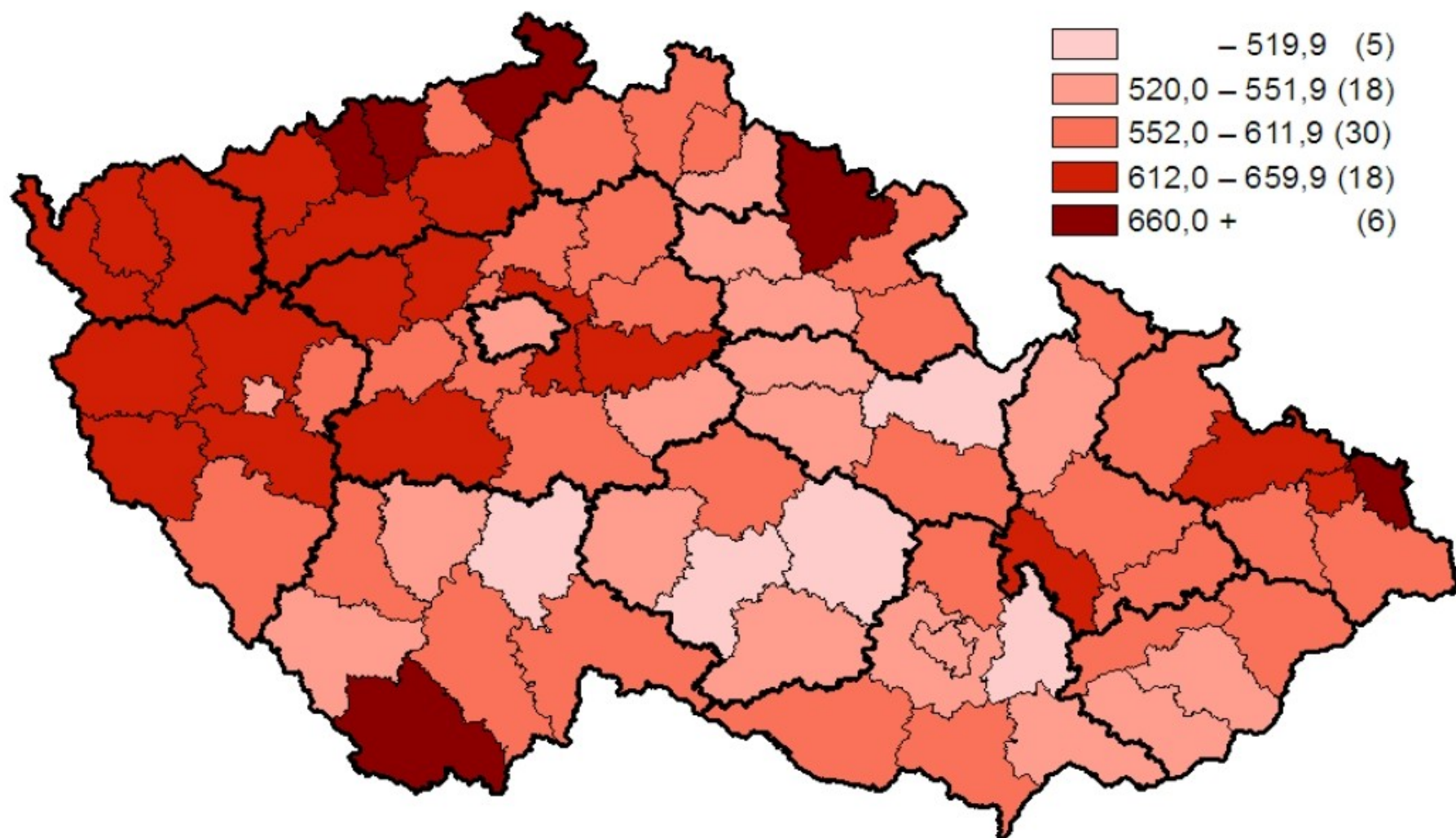
Standardizovaná úmrtnost mužů

Standardized mortality rate in males

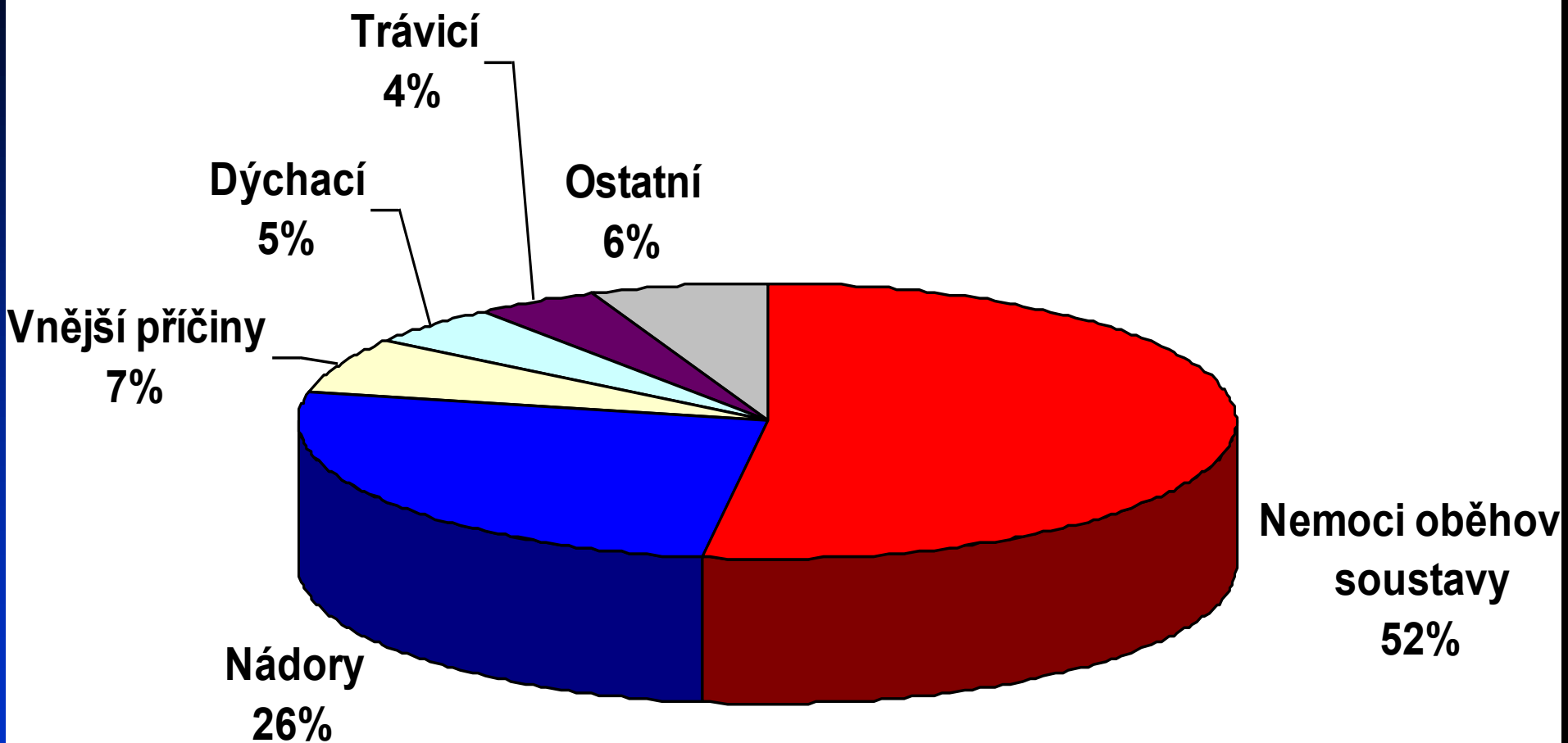

Standardizovaná úmrtnost žen

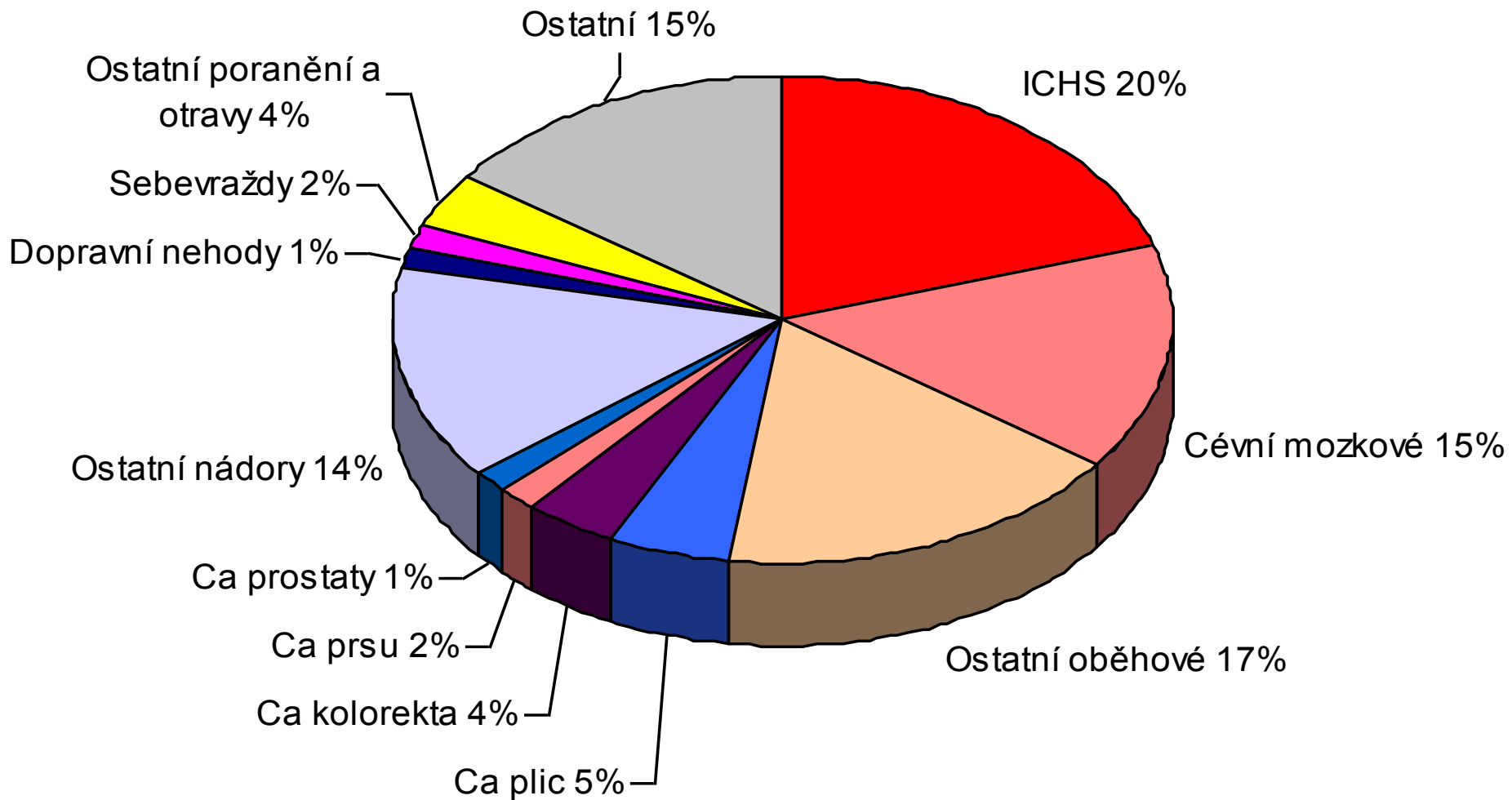
Standardized mortality rate in females

Na co se umírá

Na co se umírá:

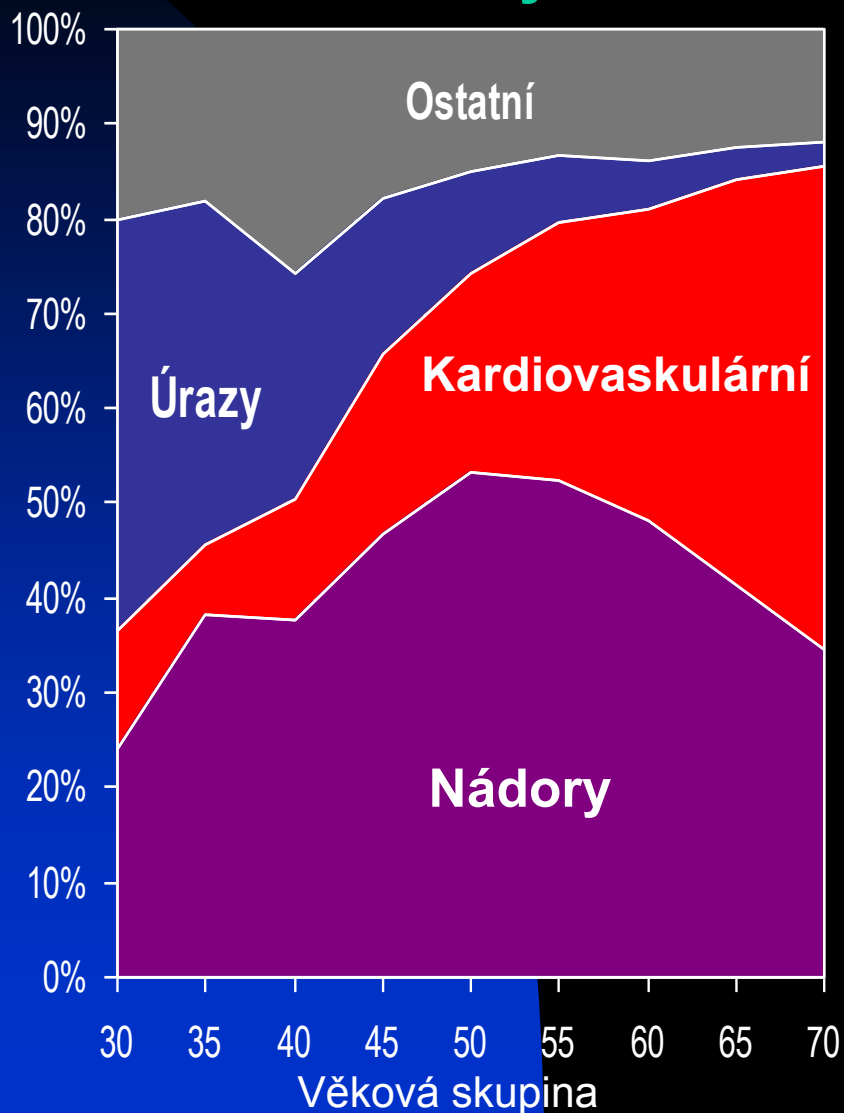

Zemřelí v ČR podle hlavních příčin - absolutní počty a % z celkové úmrtnosti:

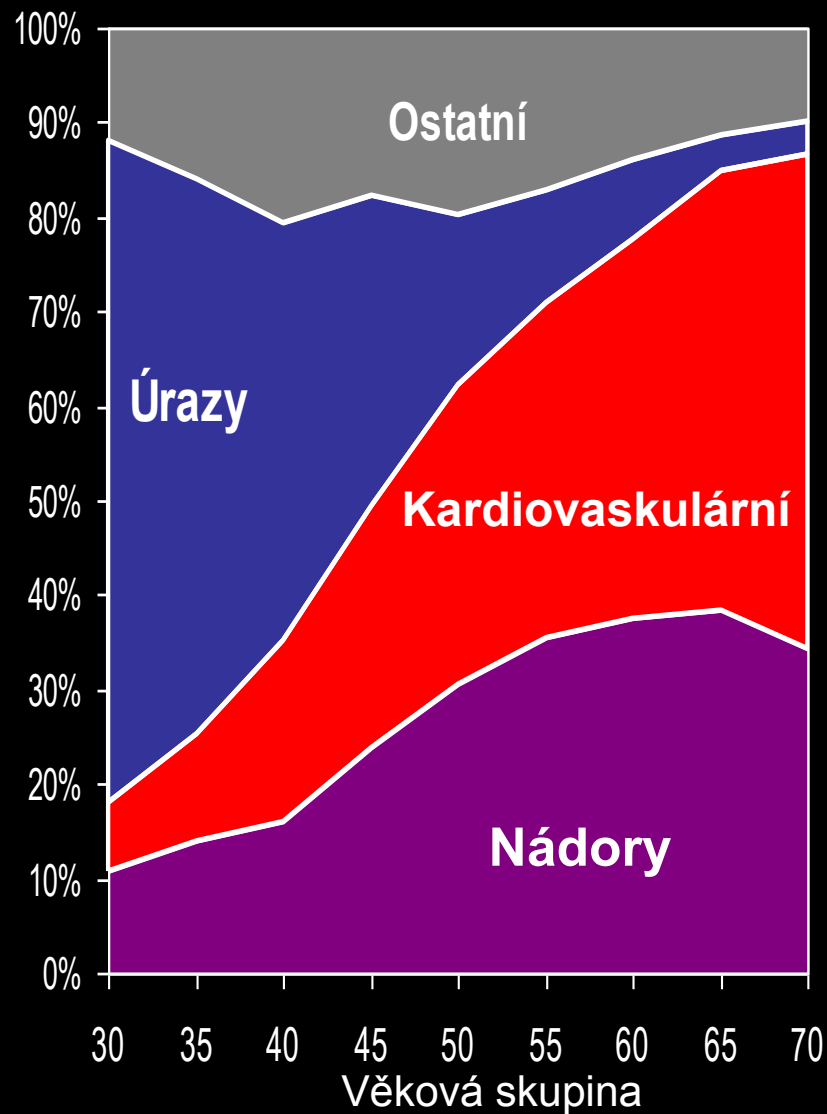
	<i>Muži</i>	<i>Ženy</i>	<i>Celkem</i>
Zemřelí celkem(všechny příčiny)	55 880 (100%)	55 408 (100%)	111 288 (100%)
Nemoci oběhové soustavy Z toho: - ICHS - COM	26 110 (47%) 11 270 6 621	31 955 (58%) 11 015 10 172	58 068 (52%)
Zhoubné nádory Z toho: - Ca plic - Ca kolorekta - Ca prsu - Ca prostaty	16 208 (29%) 4 227 2 517 --- 1327	12 987 (23%) 1 341 1855 1939 --	29 195 (26%) 5 568 4 372 1 939 1 327
Vnější příčiny (poranění a otravy) Z toho: - Dopravní nehody - Sebevraždy	4 848 (9%) 1 097 1 365	2 447 (4%) 362 354	7 295 (7%) 1 459 1 719
Nemoci dýchací soustavy	2 822 (5%)	2 464 (4%)	5 286 (5%)
Nemoci trávicí soustavy	2 591 (5%)	2 016 (4%)	4 607 (4%)

Struktura příčin smrti dle věku (relativní podíl)

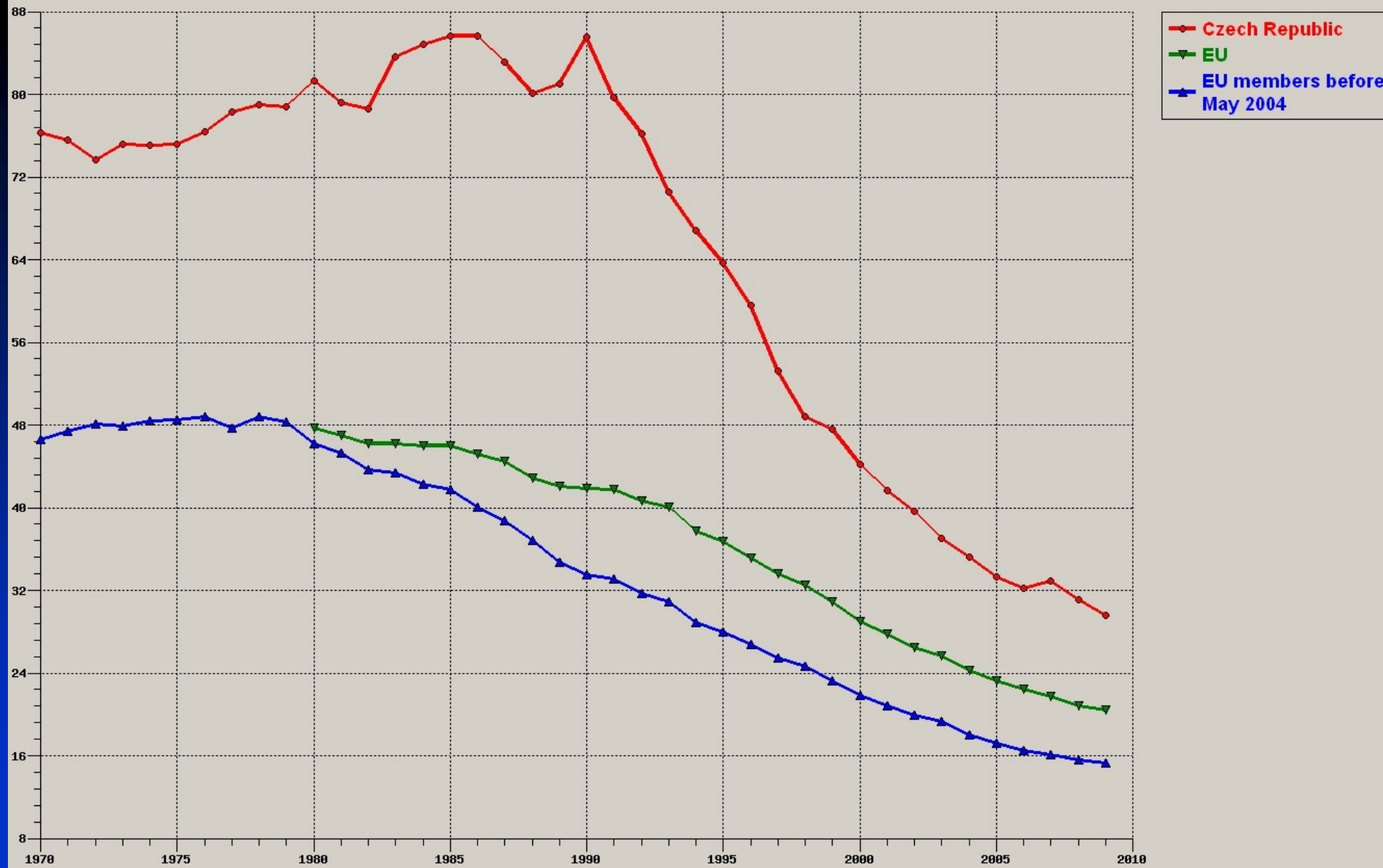
Ženy

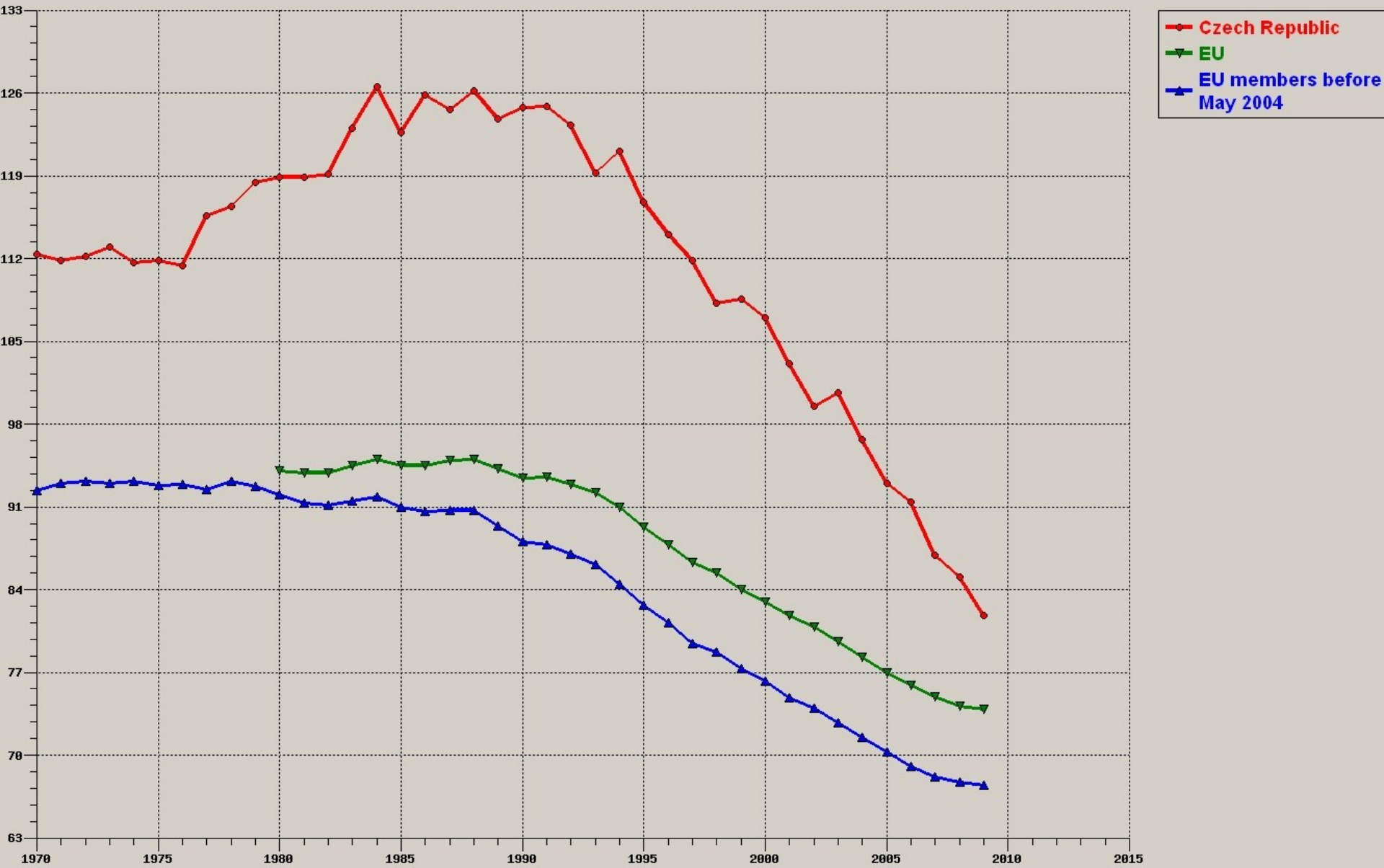
Muži

SDR, ischaemic heart disease, 0-64 per 100000

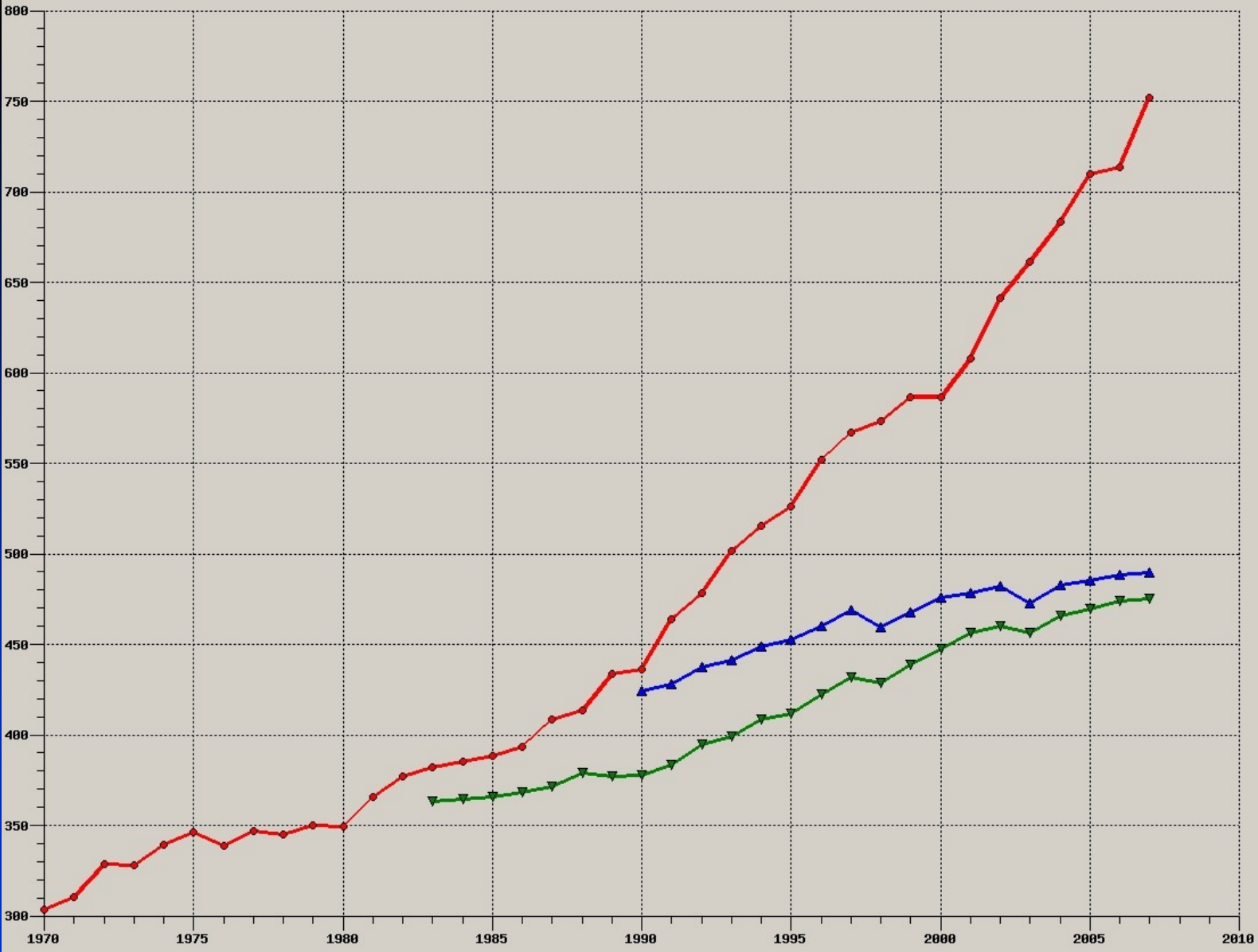

SDR, malignant neoplasms, 0-64, per 100000

Cancer incidence per 100000

- Czech Republic
- ▼— EU
- ▲— EU members before May 2004

Cancer prevalence, in %

